

Kohtuasi T-15/02

BASF AG

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon

Konkurents — Kartellid vitamiinitorude sektoris — Kaitseõigus — Suunised trahvide arvutamise meetodi kohta — Trahvi lähtesumma määramine — Hoiatav mõju — Raskendavad asjaolud — Rikkumise eestvedaja või algataja roll — Koostöö haldusmenetluse rajal — Ametisaladus ja hea halduse põhimõte

Esimese Astme Kohtu otsus (neljas koda), 15. märts 2006 . . . . . II - 516

Kohtuotsuse kokkuvõte

1. *Konkurents — Haldusmenetlus — Vastuväiteteatis — Vajalik sisu — Kaitseõiguse tagamine*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 19 lõige 1; komisjoni määrus nr 2842/98, artiklid 2 ja 3)

2. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)
3. *Konkurents — Trahvid — Otsus trahvide määramise kohta — Põhjendamiskohustus — Ullatus*
(EÜ artikkel 253; nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2)
4. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)
5. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 1)
6. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 1 A)
7. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 1 A)
8. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Hoiatav mõju*
(Nõukogu määrus nr 17, artikkel 15; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 1 A)
9. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Hoiatav mõju*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 1 A)
10. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Hoiatav mõju*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03)

11. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2)

12. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Hoiatav mõju*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2)

13. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Raskendavad asjaolud*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 2)

14. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Raskendavad asjaolud*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 2)

15. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 2)

16. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine*
(EÜ artikkel 229; nõukogu määrus nr 17, artikkel 17)

17. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Raskendavad asjaolud*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 2)

18. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Raskendavad asjaolud*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 2)

19. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Raskendavad asjaolud*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 2)
20. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Raskendavad asjaolud*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 2)
21. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Rikkumiste raskus — Raskendavad asjaolud*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 2)
22. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Komisjoni teatis trahvide määramatajätmise või vähendamise kohta vastutasuna süüdistatud ettevõtjate koostööst*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 96/C 207/04)
23. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Süüdistatud ettevõtja poolt komisjoniga tehtud koostöö arvesse võtmine*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 96/C 207/04, punkti B alapunkt b)
24. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Süüdistatud ettevõtja poolt komisjoniga tehtud koostöö arvesse võtmine*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 96/C 207/04, punkt B)
25. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatised 96/C 207/04, punkt B, ja 98/C 9/03, punkt 2)

26. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Süüdistatud ettevõtja poolt komisjoniga tehtud koostöö arvesse võtmine*
(Nõukogu määrus nr 17, artikli 15 lõige 2; komisjoni teatis 96/C 207/04, punkt B)
27. *Konkurents — Trahvid — Kohtulik kontroll*
(EÜ artiklid 81 ja 229; EMP lepingu artikli 53 lõige 1; nõukogu määrus nr 17, artikkel 17)
28. *Konkurents — Trahvid — Summa — Kindlaksmääramine — Kriteeriumid — Süüdistatud ettevõtja poolt komisjoniga tehtud koostöö arvesse võtmine väljaspool koostööteatisega sätestatud raamistikku*
(Nõukogu määrus nr 17, artikkel 17; komisjoni teatis 96/C 207/04 ja komisjoni teatis 98/C 9/03, punkt 3)
29. *Konkurents — Haldusmenetlus — Ametisaladus*
(EÜ artikkel 287; nõukogu määrus nr 17, artikli 20 lõige 2)

1. Konkurentsieskirjade kohaldamise raames peab vastuväiteteatis sisaldama kas või kokkuvõtlikult, kuid piisavalt selgelt sõnastatud ülevaadet vastuväidetest, et huvitatud isikud saaksid tegelikult teada, millist käitumist komisjon neile ette heidab. Üksnes selle tingimuse täitmisel vastab vastuväiteteatis ühenduse määrustega pandud nõudele anda ettevõtjatele kogu vajalik teave, et nad saaksid end tõhusalt kaitsta enne, kui komisjon võtab vastu lõpliku otsuse. Vastuväiteteatise eesmärk ei muutu vastavalt selle adressaadiks oleva ettevõtja erilise olukorrale ja komisjoniga tehtud koostöö tasemele. Märgitud nõuet on järgitud juhul, kui komisjoni otsus ei pane isikutele süüks muid rikkumisi kui need, mis on märkitud ülevaates vastuväidetest, ning kui tuginetakse vaid asjaolu-

dele, mille kohta vastav isik on saanud oma seisukohad esitada.

Mis puudutab kaitseõiguse teostamist trahvide määramisel, siis niipea, kui komisjon märgib vastuväiteteatises otseselt, et ta kavatseb uurida, kas asjaomastele ettevõtjatele võib trahve määrata, ja mainib peamised faktilised ja õiguslikud asjaolud, mis võivad trahvi kaasa tuua, näiteks väidetava rikkumise raskusaste ja kestus ning asjaolu, et rikkumine pandi toime „tahtlikult või hooletusest“, täidab komisjon oma kohustust järgida ettevõtjate õigust olla ära kuulatud. Nii käitudes annab komisjon neile ettevõtjatele piisavalt teavet, et nad saaksid end kaitsta

mitte üksnes rikkumise tuvastamise, vaid ka neile trahvi määramise asjaolu vastu. Sellest tuleneb, et trahvisummade kindlaksmääramise osas tagatakse asjaomaste ettevõtjate kaitseõigus komisjoni ees võimalusega esitada märkusi nende asjaolude kohta, milles neid süüdistatakse, rikkumise kestuse, raskusastme ja konkurentsivastase laadi osas.

vastu esitatud vastuväidetele, komisjoni otsuse sobimatu ennetamine.

(vt punktid 46–49, 58, 59, 62)

Komisjonil ei ole kohustust osutada vastuväiteteatises ei esiteks võimalusele, et tema trahvisummade taset puudutav poliitika võib ühel päeval muutuda — võimalusele, mis sõltub konkurentsipoliitika üldistest kaalutlustest ilma otsese seoseta asjaomaste juhtumite konkreetsete asjaoludega — ega teiseks trahvi võimaliku suurendamise ulatusele selleks, et tagada trahvi hoiatav mõju, sest kui komisjon on teatanud need faktilised ja õiguslikud asjaolud, mille põhjal ta trahvide suurust arvutab, puudub tal kohustus täpsustada, kuidas ta kavatseb trahvide suuruse kindlaksmääramisel iga asjaolu kasutada. Andmete edastamine kavandatavate trahvide taseme kohta oleks seni, kuni ettevõtjatele ei ole antud võimalust esitada oma märkusi nende

2. Kuigi komisjonil on iga trahvi summa määramisel kaalutusõigus ja ta ei ole kohustatud kohaldama täpset matemaatilist valemit, ei või ta loobuda endale kehtestatud reeglite täitmisest. Kuna komisjoni poolt vastu võetud suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta kujutavad endast õigusakti, milles kõrgemalseisvaid õigusnorme järgides täpsustatakse kriteeriumid, millest komisjon peab kaalutusõiguse teostamisel lähtuma, on komisjon kohustatud trahvisummade määramisel arvestama ilmtingimata trahvide arvutamise suuniste sõnastust ja eelkõige asjaolusid, mis on suuniste alusel kohustuslikud.

(vt punkt 119)

3. Mitmele ettevõtjale ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumise eest trahve määrava otsuse puhul tuleb põhjendamiskohustuse ulatus kindlaks määrata

iseäranis seda asjaolu silmas pidades, et rikkumiste raskusaste tuleb tuvastada mitmete asjaolude põhjal nagu eelkõige kohtuasja konkreetsed asjaolud, selle kontekst ja trahvide hoiatav mõju ning ilma et kohustuslikult arvessevõetavatest tingimustest oleks tehtud siduv või ammendav loetelu. Põhjendamiskohustuse nõuded on seega täidetud, kui komisjon märgib oma otsuses hindamise alused, mis võimaldasid tal mõõta rikkumise raskusastet ja kestust, ilma et tal oleks kohustust esitada üksikasjalikumat selgitust või arvandmeid trahvide arvutamiseviisi kohta, olgugi et on soovitatav, et komisjon kasutaks oma võimalust esitada need arvandmed, mis ajendasid teda teostama oma kaalutusõigust iseäranis seoses taotletava hoiatava mõjuga.

tuvastab ühes ja samas otsuses mitu rikkumist, ei nõua see meetod sugugi — ega ka keela —, et igale rikkumisele vastava lähtesumma arvutamisel arvestataks kahjustatud turu suurust, ja veel vähem paneb see komisjonile kohustuse määrata need lähtesummad kindla protsendi alusel turu kogukäibest.

(vt punktid 133–135)

(vt punktid 131, 206, 213 ja 214)

4. Komisjoni poolt vastu võetud suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta näevad trahvi arvutamise lähtekohana ette summa, mis määratakse kindlaks vahemiku alusel, mis väljendab rikkumiste erinevaid raskusastmeid, kuid mis ei oma sellisena mingit seost asjaomase käibega. See meetod tugineb seega sisuliselt trahvi tariifide määramisele, olgu see kui tahes suhteline ja paindlik. Seega kui komisjon
5. Ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumise eest trahvisummade kindlaksmääramisel ei ole komisjonil kohustust arvutada trahv asjaomaste ettevõtjate käibel põhinevate summade alusel ega tagada olukorras, kus trahve määratakse mitmele sama rikkumisega seotud ettevõtjale, et tema arvutuste tulemusel saadud asjaomastele ettevõtjatele määratavad lõplikud trahvisummad väljendaksid kõiki nende ettevõtjate vahelisi erinevusi kogukäibe või kõnealuse toote turu käibe osas. Rikkumiste raskusaste tuleb tuvastada mitmete asjaolude põhjal nagu eelkõige kohtuasja konkreetsed asjaolud, selle kontekst ja trahvide hoiatav mõju. Seega on komisjonil trahvi

kindlaksmääramisel tõesti lubatud arvesse võtta rikkumise esemeks olevate toodetega seotud käivet kriteeriumina, mille põhjal hinnatakse rikkumise raskust, kuid käibele ei tohi omistada teiste hindamiskriteeriumidega võrreldes eba-proportsionaalset tähtsust, sest trahvisummade määramine ei saa olla üksnes käibel põhineva arvutuse tulemus.

seda, et trahvide lähtesummad moodustavad kõigi kartelli liikmete puhul sama protsendi individuaalsest käibest.

(vt punktid 139, 145–149)

Pealegi, kuigi suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta ei sätestata trahvisummade arvutamist tootega seotud ülemaailmse käibe alusel, ei ole nendega ka vastuolus see, kui viidatud käibeid trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võetakse, et pidada kinni ühenduse õiguse üldpõhimõtetest, ja kui asjaolud seda nõuavad. Lisaks on suunistes sätestatud, et sama tegevuse eest võib võrdse karistamise põhimõttest lähtuvalt sõltuvalt asjaoludest määrata asjaomastele ettevõtjatele erineva trahvisumma, ilma et see eristamine põhineks aritmeetilisel arvutusel.

6. Mis puudutab ühe kartelli erinevatele liikmetele määratud trahvide summa kindlaksmääramist, siis meetodit, mis seisneb nende liikmete mitmetesse kategooriatesse jagamises, mille tagajärjel määratakse samasse kategooriasse liigitatud ettevõtjatele kindla suurusega trahvi lähtesumma, olgugi et see ei arvesta sama kategooria ettevõtjate suuruse erinevusi, ei saa kritiseerida. Siiski tuleb sellisel jagamisel järgida võrdse kohtlemise põhimõtet, mille kohaselt on keelatud kohelda võrreldavaid olukordi erinevalt ja erinevaid olukordi ühetaoliselt, välja arvatud kui selline kohtlemine on objektiivselt põhjendatud. Lisaks peab trahvisumma olema vähemalt proportsionaalne asjaoludega, mida võeti arvesse rikkumise raskustme hindamisel.

Ka proportsionaalsuse põhimõte ja võrdse kohtlemise põhimõte ei eelda

Selleks et teha kindlaks, kas kartelli osaliste jagamine kategooriatesse vastab võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtetele, peab ühenduse kohus komisjoni selle valdkonna kaalutlus-

õiguse teostamise seaduslikkuse kontrollimisel üksnes kontrollima, kas see jagamine on järjekindel ja objektiivselt õigustatud, ega tohi komisjoni hinnangut kohe enda omaga asendada.

suurusest lähtuvalt. Sellest, et suuniste punkti 1A kuuendas lõigus kasutatakse väljendit „mõnel juhul” ja „eeskätt” nähtub, et ettevõtja suurusest lähtuv hindamine ei ole süstemaatiline arvutus-etapp, mille komisjon on endale kehtestanud, vaid üks hindamisvõimalus, mida komisjon lubab endale asjades, kus see on vajalik.

Kartelli liikmete jagamine kahte kategooriasse, milleks on peamised tootjad ja muud tootjad, on mõistlik viis võtmaks lähtesumma määramisel arvesse nende suhtelist tähtsust turul, välja arvatud juhul, kui see toob kaasa asjaomaste turgude esindatuse olulise moonutamise.

(vt punktid 150, 156, 157, 159)

7. Komisjonil on kaalutusõigus, mis võimaldab tal arvesse võtta või jätta arvesse võtmata teatavaid tegureid konkurentsieeskirjade rikkumise eest selliste trahvisummade määramisel, mida ta kavatses ettevõtjale määrata eelkõige juhtumi asjaolude alusel. Arvestades suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta punkti 1A kuuendat lõiku tuleb järeldada, et mitut ettevõtjat puudutavate rikkumiste puhul säilib komisjonil teatav kaalutusõigus võimaluse osas hinnata trahve iga ettevõtja

Komisjon ei ületa oma kaalutusõiguse piire, kui ta turul kahe ainsana tegutseva ettevõtja poolt toime pandud rikkumise eest määratud trahvide lähtesummade kindlaksmääramise staadiumis hoidub nende kahe ettevõtja erinevast kohtlemisest, vaatamata nende selle turu käivete ja turuosade erinevusele, kuna esiteks saab sellisel turul kartell olemas olla üksnes siis, kui selles osalevad mõlemad ettevõtjad, sest teise ettevõtja osalemine (turuosade põhjal) on kartelli olemasoluks sama mõödapääsmatu kui esimese ettevõtja osalemine, ja teiseks on antud asjas tegemist kahe suure tootjaga.

(vt punktid 180–182)

8. Määruse nr 17 artiklis 15 konkurentsieeskirjade rikkumise eest sätestatud sanktsioonide eesmärk on karistada ebaseadusliku tegevuse eest ning ennetada sellise tegevuse kordumist. Kuna hoiatav mõju kujutab endast konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratavate trahvide eesmärki, on selle eesmärgi tagamise nõue üldine nõue, millest komisjon peab juhinduma kogu trahvide arvutamise jooksul, ega eelda ilmtingimata seda, et nimetatud arvutus sisaldab konkreetset etappi, milles hinnatakse tervikuna kõiki kohaseid asjaolusid selle eesmärgi saavutamiseks.

(vt punktid 218–220, 226, 238)

9. Konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratava trahvisumma kindlaksmääramisel määruse nr 17 artikli 15 alusel on karistatud ettevõtja suurus ja koguvahendid olulised hindamiskriteeriumid, mida võib arvesse võtta, et tagada trahvide hoiatavat mõju. Suur ettevõtja, kellel on kartelli teiste liikmetega võrreldes märkimisväärseid finantsressursse, võib oma trahvi maksmiseks vajalikud summad hõlpsamalt hankida, mis trahvi piisava hoiatava mõju seisukohast õigustab proportsionaalselt kõrgema trahvi

määramist võrreldes sama rikkumise toime pannud ettevõtjale määratud trahviga, kellel sellised ressursid puuduvad.

Ei ole välistatud komisjoni poolt korruptuskoefitsiendi kohaldamine, millega püütakse hoiatava mõju eesmärgil arvestada ettevõtjate suurus ja koguvahendeid, kuigi suunised ei sätesta sõnaselgelt sellist võimalust. Pealegi võib ettevõtjate suuruse ja koguvahendite arvesse võtmine aidata rahuldada vajadust määrata trahvi suurus nii, et sellele oleks piisavalt hoiatav mõju, nagu on mainitud suuniste punkti 1A neljandas lõigus, määrates otseselt lähtesumma, mis võtab arvesse eriti neid asjaolusid, või parandades määratud lähtesummat muude asjaolude alusel (nagu rikkumise laad või individuaalse rikkumise mõju), mille eesmärk on arvestada ettevõtjate suurus ja koguvahendeid. See teine meetod ei ole suunistega vastuolus, vaid muudab komisjoni arvutuse läbipaistvamaks võrreldes esimese meetodiga.

(vt punktid 235, 253)

10. Komisjoni vastu võetud suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta ei keelata väga raskete rikkumiste korral lähtesumma sajaprotsendilist suurendamist, et tagada trahvide hoiatav mõju.

siooni kohta, mille võib lõplikust trahvist moodustada arvutamise raames määratud lisasumma.

(vt punktid 249, 251 ja 252)

Suunised piirduvad nende rikkumiste osas märkusega, et võimalik trahvisumma on üle 20 miljoni euro. Ainsad suunistes mainitud ülempiirid, mida kohaldatakse nimetatud rikkumiste suhtes, on määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sätestatud üldine kümneprotsendiline piirmäär kogukäibest ja rikkumise kestuse alusel määratavat lisasummat puudutavad ülempiirid (vt suuniste punkti 1B esimese lõigu teine ja kolmas taane). Seetõttu ei saa õiguspärane ootus tugineda suunistele, mis puudutab lähtesumma suurust, sellele summale muudel alustel kui rikkumise kestus lisatavaid summasid ja ka väga raskete rikkumiste eest määratavate trahvide lõplike summasid. Sama kehtib proport-

11. Asjaolu, et konkurentsieeskirjade rikkumise eest karistatud ettevõtja võttis ettevõttesiseselt pärast rikkumiste lõppemist uue rikkumise ärahoidmiseks meetmeid, ei kohusta komisjoni sugugi trahvi vähendamistegureid kohaldama. Kuigi on oluline, et ettevõtja võtaks meetmeid tagamaks, et tema personal ei rikuks tulevikus uuesti ühenduse konkurentsioormet, ei mõjuta see asjaolu juba tuvastatud rikkumise olemasolu. Ainuüksi tõik, et komisjon on teatavates olukordades oma varasemas otsustuspraktikas võtnud konkurentsieeskirjade täitmisprogrammi kehtestamist kergendava asjaoluna arvesse, ei too kaasa komisjoni kohustust toimida samal viisil mingi konkreetse juhtumi korral.

(vt punktid 266 ja 267)

12. Komisjon ei pea hoiatava mõju nõuete hindamisel arvestama ettevõtja puhul,

keda tuleb karistada ühenduse konkurentsireeglite rikkumise eest, samade salajaste kokkulepete eest kolmandates riikides toimunud süüdimõistmist. Hoiatuseesmärgiga, mida komisjon võib trahvisummat kindlaks määrates taotleda, üritatakse tagada, et ettevõtjad järgiksid asutamislepinguga kehtestatud konkurentsireguleerivaid nende tegevust ühenduses või Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP). Sellest järeldub, et ühenduse konkurentsireeglite rikkumise eest määratud trahvi hoiatavat laadi ei saa kindlaks määrata üksnes süüdimõistetud ettevõtja konkreetsest olukorrast lähtuvalt ega selle alusel, kas ta järgib kolmandates riikides väljaspool EMP-d kehtivaid konkurentsireguleerivaid.

vad teiste ettevõtjatega võrreldes kandma selles osas erilist vastutust. Nende põhimõtetelega kooskõlas kinnitab komisjoni vastu võetud suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta punkt 2, mille pealkiri on „raskendavad asjaolud”, mitteamendava loetelu asjaoludest, mille alusel võib trahvi põhisummat suurendada ja mille hulka kuulub ka „rikkumise eestvedamine või algatamine”.

(vt punktid 280–282)

(vt punkt 269)

13. Kui konkurentsieeskirjade rikkumise panevad toime mitu ettevõtjat, tuleb trahvisummade kindlaksmääramise raames uurida iga ettevõtja osalemise suhtelist raskusastet, kusjuures eelkõige tuleb välja selgitada, milline oli ettevõtjate vastav roll rikkumises nende osalemise jooksul. Sellest järeldub eelkõige, et ühe või mitme ettevõtja tegutsemist kartelli „juhina” (*chef de file*) tuleb trahvisumma arvutamisel arvestada, kuna sellisel tegutsenud ettevõtjad pea-

14. Komisjoni poolt vastu võetud suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta punkti 2 kolmanda taande sõnastusest tuleneb, et konkurentsieeskirjade rikkumistes ettevõtja etendatud rolli analüüsimisel tuleb teha vahet mõistete rikkumise „eestvedaja” ja „algataja” vahel ning läbi viia kaks eraldi

analüüsi kontrollimaks, kas ettevõtjal oli üks või teine nendest rollidest. Kui algataja roll on seotud kartelli loomise või laiendamisega, siis eestvedaja roll selle toimimisega.

damise, õigusvastasuse tuvastamine ühenduse kohtule võimaluse kasutada oma täielikku pädevust, et kõikide käesoleval juhul asjakohaste asjaolude põhjal kinnitada või tühistada see suurendamine või seda muuta.

(vt punkt 316)

15. Ettevõtja peab selleks, et teda kvalifitseeritaks kartelli algatajaks, olema õhutanud või julgustanud teisi ettevõtjaid kartelli looma või sellega ühinema. Lihtsalt kartelli asutajaliikmete hulka kuulumisest seevastu ei piisa. Näiteks ainult kahe ettevõtja vahel loodud kartellis ei ole põhjendatud liigitada need ettevõtjad automaatselt algatajateks. Selleks tuleb kvalifitseerida ainult ettevõtja, kes võis näidata üles initsiatiivi, näiteks pakkudes teisele välja salajase kokkuleppe võimaluse või püüdes teda veenda seda tegema.

(vt punktid 303, 338, 394)

(vt punktid 321, 456)

16. Konkurentsieskirjade rikkumise eest trahvi määrava komisjoni otsuse peale esitatud hagi raames annab komisjoni poolt raskendavate asjaolude hinnangu, mis tõi kaasa trahvi põhisumma suurendamise,

17. Mis puudutab konkurentsieskirjade rikkumise eestvedaja kvalifikatsiooni, siis asjaolu, et hinnatõus lepatakse kartelli raames ühiselt kokku kartelli liikmete koosolekul — kaasa arvatud selle määr, kuupäev ja viis —, ei võta ühelt või teiselt ettevõtjalt konkreetset vastutust, mille ta võtab, kui ta otsustab olla esimene, kes teeb kokkulepitud hinnatõusu tegelikult teatavaks. Näidates üles niisugust initsiatiivi, ilma et teda oleks selleks kartelli koosolekul sätestatud hinnatõusukokkuleppega nimeliselt ja konkreetset kohustatud, annab ettevõtja spontaanselt põhitõuke selle kokkuleppe täitmiseks, toimides nii, et see avaldab surnud kirjasõnaks jäämise asemel mõju turule.

Samas ainult seda, et kartelli liige teeb uue hinna või hinnatõusu teatavaks esimesena, ei saa pidada märgiks tema kartelli eestvedaja rollist, kui juhtumi asjaoludest nähtub, et kõnesolev hind või hinnatõus kehtestati eelnevalt ühisel kokkuleppel teiste kartelli liikmetega ja kui viimased osalesid otsuse tegemisel, kes nendest teeb selle esimesena teatavaks, sest niisuguse isiku nimetamine näitab, et hinna või hinnatõusu esimesena teatavakstegemine on ainult eelnevalt ühisel tahtel kindlaksmääratud skeemi range järgimise väljendus, mitte spontaanne initsiatiiv, mis annab kartelile tõuke.

(vt punktid 348, 427)

18. See, et ettevõtja avaldab survet, isegi dikteerib teistele kartelli liikmetele käitumist, ei ole tingimus, mis peab olema täidetud, et seda ettevõtjat võiks kvalifitseerida kartelli eestvedajaks. Piisab sellest, kui ettevõtja oli kartelli oluliseks liikumapanevaks jõuks, mida võib järeldada eelkõige asjaolust, et ta võttis enda peale ülesande töötada välja ja sisendada käitumissuunda, mida kartelli liikmed peavad järgima, isegi kui ta ei olnud tingimata võimeline seda neile peale suruma.

(vt punkt 374)

19. Suurema kartellisisesse rühma ettevõtjate huvide, eesmärkide ja seisukohtade kokkulangevus ei pea tingimata tähendama eestvedaja rolli omistamist selle rühma liikmetele ega selle rolli laiendamist, mida muudel põhjustel etendab üks nende hulgast, kõigile teistele.

(vt punkt 402)

20. Kui mitu ettevõtjat panid ühiselt toime mitu konkurentsieeskirjade rikkumist, siis asjaolu, et ühe kartelli koosolekud võisid leida aset samal ajal kui teise kartelli koosolekud ning et nende eseme käsitlemisel võidi järgida sisuliselt sama skeemi, ei määra juba ette ära, missugune ettevõtja etendas konkreetselt igas kartellis eestvedaja rolli. Nõnda ei saa nende kahe kartelli sarnasuste põhjal eeldada, et ettevõtjal, kellel oli ühes neist kartellidest eestvedaja roll, oli selline roll ka teises.

(vt punkt 459)

21. Pikaajalise rikkumise puhul võivad kartelli liikmed etendada vaheldumisi erinevatel perioodidel eestvedaja rolli, nii et ei saa välistada, et neist igäühe suhtes võidakse kohaldada eestvedaja rollist tulenevat raskendavat asjaolu.

nõuab, et asjaomane ettevõtja oleks esimene, kes esitas määravad tõendid kartelli olemasolu tõendamiseks.

(vt punkt 460)

22. Komisjoni teatis trahvide määramatajätmise või vähendamise kohta kartellide asjades tekitab õiguspärase ootuse, millele ettevõtjad tuginevad, kui nad soovivad komisjoni kartellist teavitada. Võttes arvesse õiguspärast ootust, mis võib komisjoniga koostööd teha soovivatel ettevõtjatel koostööteatisest tulenevalt tekkida, on komisjon kohustatud ettevõtja trahvisumma kindlaksmääramisel tema koostööd hinnates sellest juhinduma.

Kuigi sellised tõendid ei pea olema tingimata iseenesest piisavad, et tõendada kartelli olemasolu, peavad need olema selleks siiski määravad. Seega ei pea need olema üksnes komisjoni uurimist suunavad, vaid neile tõenditele peab olema võimalik tugineda kui rikkumise tuvastanud otsuse peamisele tõendusmaterjalile. Lisaks tuleb need tõendid komisjonile esitada, ei piisa lihtsalt pakkumisest või allika kättenäitamisest, kust neid võib saada.

(vt punkt 488)

23. Teatise trahvide määramatajätmise või vähendamise kohta kartellide asjades punkti B alusel trahvi määramata jätmine või trahvisumma vähendamine

Seega ei saa sellisena kvalifitseerida ei esiteks teavet, mis annab komisjonile võimaluse saata informatsiooninõudeid või isegi määrata kontrollle, kuid mis ei vähenda siiski peaaegu üldse selle institutsiooni ülesannet taastada ja tõendada faktilisi asjaolusid, kuigi ettevõtja, kes selle esitas, tunnistas oma vastutust, ega teiseks ettevõtja ettepanekut anda töötajad tunnistuse andmiseks komisjoni käsutusse, kuna komisjon ei pea sellega

nõustuma ja ta võib paluda ettevõtjal endal oma töötajatelt teavet koguda ja edastada see talle kirjalikult, et institutsiooni töökoormus tarbetult ei suureneks.

õiguskindluse seisukohast, sest suuliselt riigiasutusele koosolekul antud teabe võib tavaliselt talletada ja säilitada helisalvestise abil ja/või kirja panna protokoll koostamise teel.

Komisjonil ei ole kohustust juhtida ettevõtja tähelepanu esitatud teabe eba piisavusele ja vajadusele seda teavet täiendada, sest teatise punkti E lõikes 2 on sätestatud, et „[a]lles oma otsuse tegemise hetkel hindab komisjon, kas punktides B, C või D loetletud tingimused on täidetud”.

(vt punktid 492, 493, 517, 518, 521, 522, 526, 568)

24. Selleks, et trahv jäetaks määramata või vähendataks selle summat teatise trahvide määramatajätmise või vähendamise kohta kartellide asjades punkti B alusel, võib ettevõtja kartelli olemasolu tõendamiseks määravaid tõendeid komisjonile esitada ka suuliselt. Teabe suulisel edastamisel ei ole mingit olulist puudust

Kuigi komisjonil ei ole tõesti üldist kohustust koostada isikute või ettevõtjatega peetavate koosolekute protokolle, ei välista sõnaselge sätte puudumine, mis näeks ette protokoll koostamise, siiski seda, et niisugusel juhul võib komisjonil olla kohustus säilitada saadud avaldused sellises dokumendis. Säärane kohustus võib sõltuvalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest tuleneda otseselt hea halduse põhimõttest, mis kuulub ühenduse õiguskorraga haldusmenetluses antud tagatiste hulka. Kui ettevõtja võtab komisjoniga ühendust koostöö tegemiseks, mida võidakse hüvitada koostööteatise kohaselt, ja kui selles kontekstis korraldatakse selle institutsiooni talituste ja ettevõtja vahel koosolek, eeldab hea halduse põhimõte, et koosoleku kohta koostatakse protokoll, milles peamiselt korratakse koosolekul räägitut,

või tehakse vähemalt helisalvestis, kui asjaomane ettevõtja palub seda hiljemalt koosoleku alguses.

tud, ei saa sellele ettevõtjale koostööteatise alusel trahvi määramata jätta või selle summat väga oluliselt vähendada.

(vt punkt 535, 536, 544 ja 545)

(vt punktid 498–502, 506)

25. Komisjoni poolt vastu võetud suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta punkti 2 kolmandas taandes ja teatise trahvide määramatajätmise või vähendamise kohta kartellide asjades punkti B alapunkti e märgitud mõistetel „rikkumise eestvedaja või algataja roll” ja „algataja roll või määrav roll” on esiteks trahvide arvutamisel raskendava asjaoluna ja teiseks asjaoluna, mis takistab trahvi määramatajätmist või selle summa väga olulist vähendamist, põhiosas sama sisu.

26. Arvestades teatise trahvide määramatajätmise või vähendamise kohta kartellide asjades punkti B alapunkti b sõnastust, mille kohaselt vähendatakse trahvi väga olulisel määral üksnes ettevõtjal, kes tegelikult esitas määravaid tõendeid „esimesena”, ei saa väita, et kaks ettevõtjat täidavad ühiselt selle tingimuse, kui nad ei esitanud niisuguseid tõendeid samal kuupäeval.

(vt punkt 550)

27. Kontroll, mida ühenduse kohus peab teostama otsuse üle, milles komisjon tuvastab EÜ artikli 81 ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu artikli 53 rikkumise ning määrab trahvid, on piiratud selle otsuse seaduslikkuse kontrollimisega. Ühenduse kohus saab oma täielikku pädevust, mis tal on vastavalt EÜ artiklile 229 ja määruse nr 17 artik-

Sellest järeldeb, et kui ettevõtja eestvedav või algatav roll kartellis on tuvasta-

lile 17, vajadusel kasutada üksnes siis, kui on tuvastatud otsuse ebaseaduslikkus, mille üle asjaomane ettevõtja oma hagiis kaebab, et kõrvaldada selle ebaseaduslikkuse tagajärjed määratud trahvisumma kindlaksmääramise osas, vajadusel seda trahvi tühistades või muutes.

punkti 3 kuuendas taandes, eeldab tingimata, et kõnesolevat koostööd ei saa hüvitada koostööteatise raames ja et see on tõhus, st hõlbustab komisjoni ülesannet, mis seisneb ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumise tuvastamises ja nende vastu võitlemises.

Seega tuleb tagasi lükata hageja taotlus, kelle suhtes komisjon kohaldas teatist trahvide määramatajätmise või vähendamise kohta kartellide asjades, milles palutakse Esimese Astme Kohtul hinnata ja hüvitada tema koostööd haldusmenetluses, jättes kõrvale selle teatise sätteid, mille õigusvastasust ta ei väida.

(vt punktid 585, 588)

(vt punkt 581–583)

28. Võimalus vähendada konkurentsieeskirjade rikkumist puudutava menetluse ajal komisjoniga koostööd teinud ettevõtjal trahvi väljaspool teatise trahvide määramatajätmise või vähendamise kohta kartellide asjades sätestatud raamistikku, mis on ette nähtud komisjoni vastu võetud suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta

29. Võistlevates menetlustes, mis võivad viia süüdimõistmiseni, on väljapakutud karistuse laad ja määr oma laadilt ametisaladusega kaitstud seni, kuni karistus ei ole veel lõplikult kinnitatud ja välja kuulutatud. See põhimõte tuleb eelkõige vajadusest kaitsta huvitatud isiku mainet ja väärikust seni, kuni ta ei ole süüdi mõistetud. Pealegi ei lange komisjoni kohustus hoiduda avalikustamast ajakirjandusele informatsiooni täpse kavandatava karistuse kohta kokku mitte ainult tema kohustusega kaitsta ametisaladust, vaid ka tema hea halduse kohustusega.

Kui oletada, et komisjoni talitused on vastutavad konkurentsieeskirjade rikkumise tõttu määratud trahvi puudutavate konkreetsete üksikasjade meediale avaldamise eest enne selle vastuvõtmist, saab niisugune rikkumine kaasa tuua asjaomase otsuse tühistamise üksnes juhul, kui tõendatakse, et ilma rikkumiseta ei oleks nimetatud otsust tehtud või et sellel oleks olnud erinev sisu. Huvitatud isiku ülesanne on esitada vähemalt mõned viited, mis toetavad sellist järeldust. See kriteerium ei too kaasa seda, et sedasorti rikkumised jäävad praktiliselt

karistamata. Sõltumata võimalusest saavutada asjaomase otsuse tühistamine juhul, kui toimepandud rikkumine peegeldub selle sisus, on asjast huvitatud isikul õigus taotleda asjaomase institutsiooni vastutuselevõtmist kahju eest, mis ta arvab olevat kandnud selle rikkumise tõttu.

(vt punktid 604, 606 ja 607)